

INTEGRAREA EUROPEANĂ FACTOR AL COOPERĂRII

CONF.UNIV.DR. IULIANA CIOCHINĂ

LECT.UNIV.DR. IULIANA MARIA CEBUC

Universitatea „Constantin Brâncoveanu”, Facultatea Management Marketing în Afaceri Economice, Rm.Vâlcea, B-dul Nicolae Bălcescu nr.39, 0250/730064, ucb_vl@yahoo.com

L'Union Européenne a créé, en partenariat, un espace de prospérité caractérisé par des relations étroites et pacifiques fondées sur la coopération. L'élargissement offre une occasion de promouvoir la stabilité et la prospérité au-delà des nouvelles frontières de l'Union.

L'Union a un programme ambitieux de dialogue, d'échange et de coopération afin de garantir la paix, la stabilité et la prospérité dans la région. Les engagements politiques sans précédent englobent les volets "Politique et Sécurité", "Économique et Financier" et "Social, culturel et humain".

Procesul de integrare europeană nu a reprezentat o creație spontană și nici rezultatul unei politici de dominare națională, ci este rodul unei decizii politice, expresia atitudinii benevole a statelor membre de a renunța la anumite atribute ale suveranității lor naționale în favoarea unei structuri supranațional sprijinită pe îndelungate tradiții intelectuale, morale și spirituale. Constituirea unui sistem politic bazat pe instituții capabile să asigure o bună funcționare și acțiuni comune a reprezentat unul din obiectivele construcției comunitare încă de la înființarea acesteia. „Nimic nu este posibil fără oameni, nimic nu este durabil fără instituții”, scria Jean Monet în memoriile sale. Tratatetele care au pus bazele Comunităților și care le-au fixat obiectivele au creat o serie de instituții europene care, în limita puterilor conferite, au rolul de a realiza obiectivele prevăzute. Unul din principiile fondatoare formulate de Robert Schuman în celebra sa Declarație din 9 mai 1950, se referea la necesitatea asigurării cooperării între națiunile europene, ca o recunoaștere a faptului că procesul de integrare europeană trebuie să rămână deschis, prin asigurarea cooperării între toate statele Europei și chiar extinderea ei la nivel mondial. Europa reprezintă astăzi nu atât un spațiu geografic care se deschide spre Est, ci mai ales rezultatul unui amplu proces de cooperare economică și politică inițiat la sfârșitul anilor '50 între mai multe state ale continentului, proces al cărui conținut a evoluat în timp în mod sensibil. Inițial esențialmente economică și orientată spre dezvoltarea unei piețe comune, Uniunea Europeană a devenit un spațiu de liber schimb regional amplificat cu o uniune monetară și perspectivele unei uniuni politice.

Aflată într-un moment important al existenței sale și confruntată cu o dublă provocare: extinderea și definirea structurilor instituționale în acest context, Uniunea Europeană propune un model propriu de integrare bazat pe multiple niveluri de interacțiune și pe compromis, fondat pe un „soclu de valori comune”, având în centru solidaritatea. „Rețeta” europeană pentru administrarea procesului de cooperare începe cu liberalizarea comerțului

și conține reguli clare și transparente care nu împiedică țările în dezvoltare să participe la acest proces.

Într-o lume în care echilibrele puterii economice, politice și militare s-au schimbat semnificativ, bilateralismul „ca sistem de organizare a schimburilor internaționale bazat pe acorduri distincte între două state,” cedează locul multilateralismului, care oferă noi posibilități de conlucrare reciproc-avantajoasă inducând mai multă stabilitate relațiilor economice internaționale, joacă un nou rol, întrucât nevoia de cooperare, de conlucrare a devenit parte fundamentală a realității de fiecare zi a elaborării politicilor sectoriale.

În contextul în care interdependențele constituie nota dominantă în viața economică internațională, soluțiile problemelor majore cu care se confruntă omenirea nu pot fi aflate decât printr-o largă cooperare între state privite ca părți ale unui set mai larg de rețele în atingerea unor obiective comune.

Astfel, societatea contemporană se află într-un amplu proces de tranziție, generat de influența unor factori de natură diversă (eliminarea barierelor artificiale din calea circulației bunurilor, serviciilor și a capitalurilor, internaționalizarea producției, creșterea rolului investițiilor, dezvoltarea rețelelor de comunicare, necesitatea rezolvării problemelor globale prin acțiuni concertate etc.) care impune cu acuitate amplificarea formelor de cooperare și de convergență între state. Dincolo de binecunoscuta triadă – uniune vamală, uniune economică și monetară și uniune politică – se impune, tot mai pregnant, cooperarea ca dimensiune juridico-instituțională relevantă.

Uniunea Europeană poate fi considerată drept unul dintre cele mai performante modele prin care se răspunde sfidărilor fenomenului globalizării economiei, rezultatul efortului de cooperare între statele europene. Ea a făcut de-a lungul anilor cel mai semnificativ efort în direcția cooperării economice internaționale, servind în tot acest timp ca un bun exemplu de sistem efektiv de cooperare economică, acceptând toate inițiativele de interdependență, constituind punctul în care s-au concentrat principalele măsuri de deplasare a responsabilității economice și politice la nivel transnațional, de a realiza o cooperare monetară activă și funcțională. Concomitent cu încercarea de a-și proteja membrii de situațiile fluctuante înregistrate în economia mondială, Uniunea Europeană și-a consolidat un sistem instituțional propriu, dotat cu puteri publice echivalente cu cele ale unui stat național, capabil să faciliteze, să garanteze și să promoveze cooperarea economică, reprezentând cel mai interesant experiment în domeniul cooperării interstatale.

Extinderea rapidă a informatizării și a mijloacelor moderne de comunicație, revoluția tehnico-științifică contemporană au creat premise favorabile pentru amplificarea și diversificarea cooperării economice internaționale, favorizând dezvoltarea relațiilor reciproce și accentuarea interdependențelor dintre economiile naționale, permițând reducerea considerabilă a costurilor, crescând viteza de deplasare a mărfurilor, resurselor și a oamenilor.

Cooperarea economică internațională are un caracter propriu, distinct, neputând fi identificată cu ansamblul relațiilor economice internaționale, cu colaborarea sau cu integrarea economică, nici cu formele tradiționale de schimb. Pe lângă dispozițiile de natură contractuală prevăzute în acordurile menționate, cooperarea comunitară mai dispune și de o gamă largă de politici utile: a) promovarea schimburilor prin punerea în aplicare a unui sistem de preferințe generalizate în favoarea țărilor în dezvoltare; b) acordurile

internaționale asupra produselor de bază; c) ajutoarele umanitare; e) colaborarea cu organizațiile neguvernamentale din diferite țări; f) dezvoltarea rurală și integrarea regională; g) cooperarea industrială.

O formă nouă de cooperare, cooperarea transfrontalieră s-a dezvoltat, îndeosebi, după intrarea în vigoare a tratatului de la Maastricht, ea vizând distribuirea echilibrată a mijloacelor de dezvoltare armonioasă a spațiului comunitar, o mai bună integrare a regiunilor periferice ale Uniunii Europene în planificarea regională strategică. Există un număr impresionant de regiuni frontaliere din Europa Centrală și de Est unde se aplică inițiative transfrontaliere cu sprijinul organizațiilor internaționale, ca parte a deplasării procesului de integrare europeană spre centrul și estul continentului.

Principalele rațiuni ale cooperării transfrontaliere în regiunile de graniță din Europa Centrală și de Est vizează: depășirea neînțelegerilor dintre popoarele acestor regiuni, extinderea democrației, reducerea efectelor generate de izolare și /sau de localizarea periferică, promovarea creșterii economice și a standardelor de viață și aderarea la spațiul integrat european în condițiile conservării celui mai înalt grad de autonomie.

Primele luări de poziție în legătură cu cooperarea cu țările din Europa Centrală și de Est s-au înregistrat în ianuarie 1989, când Jacques Delors, făcând aluzie la conceptul lui Gorbaciov de „Casa Comună Europeană”, vorbește în Parlamentul European despre „satul european” alcătuit din diferite case și având la centru Comunitatea Europeană.

Totodată, Comisia avansează și dezvoltă, printr-o serie de rapoarte prezentate în cursul anului 1990, ideea de asociere privită ca o consecință firească a schimbărilor intervenite în această regiune, afirmând faptul că „aprobarea scopului asocierii va contribui la stabilitatea politică în zonă, va încuraja dezvoltarea unor noi instrumente de cooperare și va întări încrederea din partea operatorilor economici”.

Extinderea Europei marchează, înainte de orice, un eveniment istoric major. Puțin după zece ani de la căderea cortinei de fier, aceasta consacră sfârșitul împărțirii continentului în două blocuri antagoniste.

Se consideră că sunt necesare două până la patru decenii pentru a pune punct final tranziției țărilor Europei Centrale și de Est, dacă se are în vedere criteriul nivelului de dezvoltare și nu criteriul simbolic al extinderii.

În decursul anilor, România și-a concentrat eforturile pentru menținerea relațiilor economice cu toate țările lumii și în special cu UE, atât ca entitate distinctă, cât și cu statele membre ale acesteia, prin încheierea unor acorduri de comerț și cooperare sau a altor forme de cooperare. Integrarea în Uniunea Europeană reprezintă un obiectiv strategic al României, fiind privită ca o soluție pentru multiplele probleme cu care se confruntă societatea românească aflată în plin proces de transformare, drept „o șansă extraordinară de a învinge capcana înapoierii și de a realiza aspirația seculară la modernizare”. Aderarea la Uniunea Europeană ar însemna apartenența noastră la un spațiu de stabilitate politică, securitate internă și externă, dezvoltare economică, protecție socială și solidaritate, de multe ori gruparea comunitară fiind privită ca „un adăpost într-o lume plină de incertitudini și volatilitate”. Calitatea de membru al Uniunii Europene va avea un impact major asupra tuturor aspectelor vieții economice, politice și sociale. Implicațiile economice vor fi precumpănitoare, însă se vor înregistra mutații radicale și în domeniile politic, de securitate, social și cultural.

Rezultat al efortului de cooperare între statele europene, Uniunea Europeană poate fi considerată drept unul dintre cele mai performante modele prin care se răspunde sfidărilor fenomenului globalizării. Ea a făcut de-a lungul anilor cel mai semnificativ efort în direcția cooperării economice internaționale, servind în tot acest timp ca un bun exemplu de sistem efectiv de cooperare economică, acceptând toate inițiativele de interdependență, constituind punctul în care s-au concentrat principalele măsuri de deplasare a responsabilității economice și politice la nivel transnațional, de realizare a unei cooperări monetare active și funcționale. Concomitent cu încercarea de a-și proteja membrii de situațiile fluctuante înregistrate în economia mondială, Uniunea Europeană și-a consolidat un sistem instituțional propriu, dotat cu puteri publice echivalente cu cele ale unui stat național, capabil să faciliteze, să garanteze și să promoveze cooperarea economică.

Paralel cu instituțiile comunitare clasice, statele membre ale Uniunii au stabilit între ele mai multe instanțe de cooperare interguvernamentală în domeniul justiției și afacerilor interne.

În scopul creșterii influenței pe scara mondială, consolidarea legăturilor interne a fost dublată de instituirea unui sistem global și divers de relații externe. Acesta îmbină aspecte interne ale pieței comune, cum ar fi comerțul și politica de dezvoltare, cu aspecte externe ale pieței interne, de exemplu concurența, protecția mediului înconjurător, justiția și afacerile interne sau protecția consumatorului.

Pe lângă dispozițiile de natură contractuală prevăzute în categoriile de acorduri utilizate de Uniune, cooperarea comunitară mai dispune și de o gamă largă de politici utile cărora li se adaugă instrumentele politice, în special cele diplomatice utilizate de Uniunea Europeană, incluzând declarații, vizite la nivel înalt, dialog politic cu țări terțe și grupări regionale, elaborarea propunerilor de pace și acreditarea reprezentanților speciali.

În privința formelor de cooperare promovate de Uniunea Europeană, conținutul și obiectivele acestora sunt diferite, după cum partenerul este un centru de putere sau un stat în dezvoltare ori o grupare regională sau subregională.

Cooperarea cu țările în dezvoltare ori cu alte grupări regionale și subregionale constituie o formă de interdependență originală prin importanta ei dimensiune economică și politică, incluzând cooperarea economică, sprijinirea dezvoltării acestora prin acordarea asistenței tehnice și financiare, promovarea democrației și a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, reducerea sărăciei și eliminarea dezechilibrelor sociale, protecția mediului și dezvoltarea durabilă, liberalizarea comerțului și intensificarea dialogului politic. Chiar dacă acțiunile derulate de Uniune cu acestea nu au reușit să îndeplinească obiectivele de eficiență economică și stabilitate politică pe care le estimau părțile, ele continuă să rămână unul dintre pilonii de forță ai politicii relațiilor extracomunitare.

Referitor la aria cooperării Uniunii Europene cu țările și teritoriile de dincolo de mare, colonii sau foste colonii ce au aparținut în trecut statelor membre ale comunității, considerate teritorii asociate încă de la constituirea Comunității Europene, se constată că în mod tradițional, aceasta este focalizată asupra domeniului comercial, fiind fundamentată pe sistemul preferințelor și presupune un important sprijin financiar și tehnic acordat de gruparea comunitară statelor respective.

Uniunea Europeană și statele partenere în procesul de cooperare au convenit asupra necesității extinderii obiectivelor cooperării și asupra altor domenii esențiale dezvoltării acestora, care să permită integrarea armonioasă și graduală a economiei acestora în sistemul relațiilor economice internaționale, deoarece „ la nivel global, modelele de dezvoltare pe termen lung impun nu numai o etică globală, ci și o înțelegere clară a faptului că astăzi în lume, nimeni nu poate fi în siguranță fără o cooperare viitoare a tuturor”.

Bibliografie

1. Zorbigbe C.,-Histoire de la construction européenne, Presses Universitaires de France, Paris, 1996, p.38-40.
2. Rosa J.-J.,-L'élargissement conduit l'Europe dans une impasse, Problèmes économiques, nr.2849/14.04.2004, p.21.
3. Marin G., Puiu A., – Dicționar de relații economice internaționale, Ed. Enciclopedică, 1993, p.78
4. Dobrescu E.,- Integrarea economică, Ed. All Beck, 2001, p.85
5. Câmpeanu V.,- Valurile europene–costuri pentru cine beneficiază când? în „Un concept românesc privind viitorul Uniunii Europene ”, Ed. Polirom, 2001, p. 225
6. Commission of the European Communities – The development of the Community's Relations with the Countries of Central and Eastern Europe, SEC (90) 196 final, 1 febr.1990, p.6.
7. Dăianu D.,Vrânceanu R ,– România și Uniunea Europeană, Ed. Polirom, Iași, 2003, p.22.
8. Dăianu D., Vrânceanu R.,- România și Uniunea Euroepană: inflație, balanță de plăți, creștere economică, Ed Polirom , Iași, 2002, p.29.
9. *** – Sustainable Development, from Concept to Action, United Nations, New York, March 1992, p.5.
10. *** - L' Europe en mouvement, Commission européenne, 1993
11. *** - Problèmes économiques, 2002-2005
12. *** - www.eu.com.
13. *** - www.europa.eu.int